

Pleisterplaats van eeuwen her: De Zwaan te Oirschot

Mag men Oirschot het mooiste Brabantse dorp noemen? Laten we er niet om strijden, het is in elk geval een van de mooiste dorpen van de provincie, met zijn gave dorpskern rondom de Markt en met de grote kerk van *St. Petrus Banden*, op de *St. Jan* na de grootste en mooiste kerk van het bisdom.

En aan die Markt staat al eeuwen *De Zwaan*, die binnen zijn witte muren van 1623 de gasten ontvangt. Op diezelfde plaats was al in 1501, zo weet men, een pleisterplaats, *De Doelen* genaamd. Daar overnachtten de familieleden van de elf kanunniken van de collegiale kerk van *St. Pieter*, die hun heeroom of heerneef in de zomermaanden bezochten. Wanneer precies de naam *De Zwaan* aan de herberg werd verbonden is niet duidelijk. Het pand brandde in het eerste kwart van de 17de eeuw af en er voor in de plaats verrees het hedendaagse gebouw. Er werd ook een brouwerij in gevestigd, die tot 1916 heeft dienst gedaan. In de 17de eeuw was in Oirschot een bekend heelmeester gevestigd, *Arnold Fey*. Hij werd geraadpleegd door patiënten uit binnen- en buitenland, die tijdelijk in *De Zwaan* verbleven. Fey is ooit in consult geroepen bij de moeder van koning *Lodewijk XIV* in Frankrijk. In zijn Geschiedenis van de Medische Wetenschap in Nederland vermeldt *prof. dr. G. A. Lindeboom* dat Fey de opening verrichtte van het lijk van een Oirschotse non, waaruit later olie zou vloeien. Dat trok veel bedevaartsgangers naar het dorp. Fey is in 1679 overleden.

Van 1732 tot 1916 was *De Zwaan* eigendom van de familie *Somers*. Voor *Willem II* tot het koningschap werd geroepen nam hij vaak deel aan jachtpartijen in het Brabantse terwijl hij in zijn geliefde *Tilburg* vertoefde. Bij zulke jachtpartijen werden maaltijden gehouden in *De Zwaan* te Oirschot. De kroonprins waardeerde in het bijzonder de wijze waarop de waardin, *Johanna Christina*, echtgenote van *Henricus Carel Somers* zich van haar taak kwijtte en hij schonk haar een geschilderd portretje. Dat is heden ten dage, na enige omzwervingen, weer terug in *De Zwaan* en neemt er een ereplaats in. De laatste telg van het geslacht *Somers*, *Toon*, glorieerde in de jaren 1860 – 1900. Hij presideerde hoogst persoonlijk – de toen zo populaire

'*table d'hôte*' in *De Zwaan*.

De landadel uit de regio mocht *De Zwaan* graag bezoeken, maar ook hoge geestelijken kon men er soms aantreffen. Zoals een kapelaan moest bemerken, die door de bisschop werd betrappt terwijl hij in een burgerpak een pilsje in *De Zwaan* vatte.

Wie de hedendaagse *Zwaan* betreedt blijft ondanks allerlei verbouwingen niet in het ongewisse over de ouderdom van het pand waar men bij bouwactiviteiten kennelijk weinig de winkelhaak heeft gebruikt. Wanneer men aan de zijkant op het *Vrijthof* de zware kroonlijst bekijkt toont deze een lichte golving. In de gang met de Belgische vloertegels uit de vorige eeuw is in een nis een oud beeldje van *St. Christoffel*, de schutspatroon van de reiziger. Helaas achter tralies en toen dat ook niet voldoende was – er waren gasten die zich niet ontzagen naar het houten beeldje te prikken – is er ook nog een plaat perspex voor gezet. In de oude brouwerijkelder is nu de bar ondergebracht voor de gasten van

Restaurant *De Zwaan*, anno 1623.

het à la carte restaurant in Franse stijl, waarmee de hedendaagse uitbaters aan de Nederlandse culinaire weg timmeren. *De Zwaan* maakt deel uit van de organisatie *Relais du Centre*. negentien jaar geleden betraden *Yvonne* en *Carel Heijne*, 19 en 20 jaar oud, zó van de Hogere Hotelschool, het eerbiedwaardige etablissement. Zij hebben er thans zestien personeelsleden in vaste dienst.

In *De Zwaan* hangen behalve het schilderijtje van de gastvrouw van de kroonprins ook doeken van Oirschotse kunstenaars, van *Jan Kruijsen* die nog in de stijl van de *Haagse School* schilderde en van zijn zoon *Anton* die expressionistische boerenkoppenseelde. Vele, vele jaren geleden heeft, in de serre van deze zelfde *Zwaan* *Anton Kruijsen* ons de lof gezongen van Oirschot en de poffermuts voor ons getekend, de kenmerkende Brabantse vrouwendracht. Aan de overkant rees toen nog de *St. Pieter* met zijn befaamde tooi van koorbanken, werk van *Jan Borchmans* uit 1508 – 1511. Dit rijke bezit is rondom 1940 gefotografeerd door *Martin Coppens* die er een boek aan heeft gewijd. In de herfst van 1944 echter kwam de kerk onder geallieerd vuur te liggen en brandde geheel uit. De kerk dateert uit 1462 en is een voorbeeld van de Kempische gotiek. De toren heeft al in 1558 de spits verloren. Ook hij werd in 1944 zwaar getroffen.

